

petunt non solum summi pontificis personam et gubernationem reformari, sed etiam principes omnes seculares atque eorum gubernationes; quod haud dubie plenum est periculi atque seditionis, si tam multi homines absque capite, absque gubernatore, absque spiritu, absque Deo velint leges ponere imperatoribus atque regibus, non solum papae. Volent enim iudicare de controversia inter regem Hispaniarum et regem christianissimum et sic rursus inter alios principes. Unde sane rempublicam christianam concuti atque labefactari necesse est.

7. summum illud detrimentum prius sequi necessum est, ut dissolvatur concilium. Neque enim aliter facere potest summus pontifex. Dissolutionem vero necessum est schisma consequi vel saltem extrema illa mala, quae imminet hoc tempore hac de causa, si re infecta concilium abruptatur.

Postremo quando quidem totum hoc negotium ad discessionem ab ecclesia spectare videtur, videant, qui hanc causam urgent, quid mali illos sequatur, qui a Romana ecclesia vel discesserunt vel illi parum reverenter obdierint. Scimus siquidem Graecos identidem prolapsos in schisma, tandem in teterrimam servitutum barbari immanis atque impii traditos esse; legimus frequenter, quam magna pars Germaniae a summo pontifice desciverit, et simul nunc videmus Germaniae maximam partem in haeresim pessimam esse provolutam. Et quod Galliam attinget, etiamsi aliae possent adduci causae, quapropter tam misere affligatur ab haereticis, tamen hanc inquam causam esse unam, quod, ut ex concilio Basileensi et Sorbona et pragmatice sanctione patet, Galli non plene fuerunt sedi apostolicae obdientes, cujus solebant esse observantissimi eorum majores.

VII.

Auctoritates, quae dicunt,
papam regere aut pascere universalem ecclesiam.

In concilio Chalcedonensi act. 16. in fine: „Apostolico viro universalis ecclesiae papae.“¹

In 6. synodo: „Obeunte hujus Romanae universalis ecclesiae pontifice.“²

In Alexandrina synodo Athanasius et alii episcopi scribunt ad Felicem II. pontificem: „Vos universalis ecclesiae, et maxime episcoporum, qui oculi vocantur Domini, curam gerere.“ Et ibidem: „Omniumque ecclesiarum ei curam habere praecepit.“³

In concilio Ilerdensi: „Petrus in pastorem totius ecclesiae a Christo institui meruit.“⁴

In concilio generali Lugdunensi: „Vicarii Jesu Christi, successoris Petri, rectoris universalis ecclesiae, gregis dominici directoris.“⁵

In concilio Constantiensi in art. 41. inter articulos damnatos contra Joannem Wicleff: „Non est de necessitate salutis credere, Romanam ecclesiam esse supremam

¹ Mansi VII. 454. Verba sunt legatorum apostolicae sedis, qui etiam subscribunt actis hac formula: vicarii apostolici universalis ecclesiae papae; ib. 136. In scriptis a Theodoro, Ischyrona, Sophronio et Athanasio synodo propositis pontifex Romanus pluries vocabatur „universalis archiepiscopus et patriarcha magnae Romae.“ Mansi VI. 1005. 1012. 1021. 1029. Cf. Gregorium M. Ep. IV. 32. 36; VII. 30, qui ad hanc normam intelligendus est.

² Petrus ex concilio Romano anni 1059. Decret. p. I. Dist. 33. c. 1.
³ Epistola pseudoisidoriana. Hinschius, Decretales pseudois. (Lipsiae 1863) p. 482.

⁴ Dicta verba sunt Gratiani post c. 52. Dist. 50, qui eadem robustat ex S. Greg. M. hom. in Evang. XXI. c. 4.

⁵ Cap. Ubi periculum 3. De electione (L. 5) in VI. §. Caeterum. Ex can. II. concilii Lugdunensis II. a. 1274.

inter alias ecclesias.⁴¹ Error est, si per Romanam ecclesiam intelligatur universalis ecclesia. In eodem concilio sess. 40. in tit. De forma eligendi papam, habentur haec verba: „Vicarii Jesu Christi, successoris beati Petri, universalis rectoris ecclesiae, gregis dominici directoris.“⁴²

In concilio Basileensi in principio sub rubrica: Initium et approbatio: „Martini sanctae Romanae ac universalis ecclesiae tunc praesidens pontifex.“ Sunt verba concilii.⁴³ In eodem, sessione 12, sub decreto de elect.: „Pro oneribus, quae ipsum pro regimine universalis ecclesiae subire oportet“, loquens de papa.⁴⁴ In eodem, sess. 23., dum agitur de forma electionis Romani pontificis in juramento cardinalium: „Eligemus, quem credemus ecclesiae universali in spiritualibus et temporalibus utilem et tantae dignitati idoneum.“⁴⁵ In eadem sessione, dum agitur de electione cardinalium, in principio: „Super quem (papam) ostia universalis ecclesiae versantur.“⁴⁶ In eodem concilio in responsione synodali de auctoritate concilii generalis supra papam: Traditam esse in beato Petro summo pontifici soli „plenitudinem potestatis“, et eum esse „caput et primum ecclesiae.“⁴⁷ Idemmet concilium eodem in loco: veram illam esse propositionem, summum pontificem pastorem esse universalis ecclesiae.

¹ Damati sunt ii (45) articuli a Martino V. per bullam *Inter cunctas* 8. Kal. Martii 1418 et bullam *In eminentis* ejusdem diei.

² Mansi 27, 1165.

³ *Ibid.* 29, 10.

⁴ *Ibid.* 29, 63.

⁵ *Ibid.* 111.

⁶ *Ibid.* 116.

⁷ „In primis late explicat (archiepiscopus Tarentinus) jurisdictionem et potestatem summi pontificis, quod caput sit et primus ecclesiae, vicarius Christi, et a Christo non ab hominibus vel synodis, aliis praelatis et pastor Christianorum, et ei datae sint a Domino claves, et uni dictum sit „Tu es Petrus“ et solus in plenitudinem potestatis vocatus sit, alii in partem sollicitudinis; et multa hujusmodi, quae quam vulgatissima sint, minime necessarium erat recensere. *Ista plane fatentur et credimus operamque in hoc sacro concilio dare intendimus, ut omnes eandem sententiam credant. Et nihilominus ipsum Romanum pontificem dicimus obedire teneri mandatis . . . hujus s. synodi Basileensis.*“ Mansi l. c. 245. 246.

In concilio Florentino: „Et ipsi in beato Petro pasceudi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.“⁴¹

In concilio Lateranensi, ultima sess. 6.: „Leo papa sanctae suae (Dei) universalis ecclesiae . . . praesidens.“⁴² In eodem concilio sub Julio II. in 5. sess., in bulla contra simoniacos: „Debet habere curam et regimen „universalis ecclesiae.“⁴³ In eodem concilio sess. 9. in bulla approbante concilio data, quam legit episcopus Massiliensis: Papa habet „curam et regimen universalis ecclesiae.“⁴⁴

Sixtus, qui fuit sextus a Petro, in epistola 2., quam scribit ad omnes episcopos: „Sixtus universalis apostolicae ecclesiae episcopus.“⁴⁵ Sixtus II. in ep. 1.: „Penes universalis apostolicae ecclesiae papam judicetur.“⁴⁶

Similiter Victor I. papa.⁴⁷

Calixtus ita scribit in epistola sua prima: „Calixtus archiepiscopus ecclesiae catholicae, urbis Romae.“⁴⁸

Pontianus epist. 2.: „Pontianus sanctae et universalis ecclesiae episcopus.“⁴⁹

Sixtus II. epist. 1.: Conatus sui sunt „pro ecclesia universali.“⁴¹⁰

¹ Mansi 31, 1022; cf. Hefele Conciliengeschichte 7, 746 ss.

² Harduini Coll. Concil. 9, 1677; ex bulla salviconductus et indicationis sess. VII.

³ Ea expressio pluries in bulla cit. occurrit; Harduini Coll. 9, 1656, 1657.

⁴ *Ibid.* 1742.

⁵ Pseudoisidorians ep. Sixti I. (Jaffé nr. 32).

⁶ Pseudoisid., ep. ad Gratum episc. (Jaffé nr. 133). In Decreto c. Si quis 15. C. II. qu. 6.

⁷ Pseudoisid., ep. Victoris ad Theophilum Alexandrinum (Jaffé nr. 74): „Si quis putaverit, se a proprio metropolitano gravari apud primatem dioceseos aut „penes universalis apostolicae ecclesiae judicetur sedem.“ Decret. l. c. c. 7. Locus confectus est secundum conc. Chalcedon. can. 17.

⁸ Pseudoisid., ep. Calixti ad Benedictum fratrem et episcopum (Jaffé nr. 85).

⁹ Pseudoisid., ep. Pontiani de fraterna dilectione etc. (Jaffé nr. 89).

¹⁰ Pseudoisid., ep. supra N. 6. citata.

Julius papa I. epist. 1. ad Orientales: „Ad unam Petri sedem universalis ecclesiae cura confluit.“¹

Felix II. scribit ad episcopos Aegypti in Alexandrina synodo congregatos: „Felix universalis ecclesiae episcopus.“²

Athanasius et episcopi Aegypti vocant Marcum „papam universalis ecclesiae.“³ Idem Athanasius et episcopi Aegyptiorum scribunt ad Liberium papam, universalem a Christo ei commissam esse ecclesiam.

Eisdem Liberius ita scribit.⁴

Gelasius papa can. 11.: „Dominus ecclesiae totius (in ea) posuit principatum.“⁵

Symmachus papa, ut habetur in Decreto: „Symmachus episcopus catholicae ecclesiae urbis Romae.“⁶

Gregorius Magnus, ut habetur ibidem: Deus „Petrum cunctae ecclesiae praeferre disposuerat.“⁷

Innocentius III. c. Novit De judiciis: „Qui sumus ad regimen universalis ecclesiae superna dispositione vocati.“⁸

Johannes XXII. in Extravagante Sancta De religiosis domibus: „Sancta Romana atque universalis ecclesia, cui . . . praesidemus.“⁹

Bonifatius VIII. c. 1. de renuntiatione in VI.: „Ad regendam universalem ecclesiam.“¹⁰

¹ Pseudoisid. ep. (Jaffé nr. 195).

² Pseudoisid. ep. ad Athanasium etc. (Jaffé nr. 230).

³ Pseudoisid. ep. ad Marcum ed. Hinschius p. 451.

⁴ Pseudoisid. ib. 474. 476 (Jaffé nr. 222).

⁵ Gelasii ep. ad episcopos per Lucaniam etc. (Jaffé nr. 636) c. 11: „Satis indignum est, quemquam vel pontificum vel ordinum subsequentium hanc observantiam refutare, quam beati Petri sedem et sequi videat et docere, satsique conveniens est, ut totum corpus ecclesiae in hac sibi met observatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi dominus ecclesiae totius posuit principatum.“

⁶ C. Bene quidem I. Dist. 96., ex synodo Rom. a. 502.

⁷ C. Considerandum 53. Dist. 50, ex S. Greg. M. homil. in Evang. XXI c. 4.

⁸ C. Novit 13. De judiciis (II. 1), ex ep. ad archiepiscopos et episcopos per Franciam (Pottlthast nr. 2181).

⁹ Verba citata sunt initium dietae Extravagantis (tit. VII. cap. un.).

¹⁰ Cap. Quoniam aliqui (lib. I. tit. 7).

Quod pontifex sit caput ecclesiae affirmant:

C. Non decet 12. dist.¹ — C. Praeceptis ibidem.² — C. Rogamus 24. qu. 1.³ — C. Ita Dominus 19. dist.⁴ — C. Fundamenta De elect. in VI.⁵ — Extravagans Unam sanctam De majoritate.⁶ — In decreto Ivonis par. 5. c. 44.⁷

¹ Dist. 12. can. 1.: „Non decet a capite membra dissidere . . . Nulli dubium est, quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum, a cujus vos regulis nullatenus convenit deviare; . . . (Ecclesia) cujus caput existit Romana ecclesia.“ Ex ep. pseudoisidoriana Calixti I. ad Benedictum episc. (Jaffé nr. 85). Locus initio repetit, quae Leo I. ep. 14. c. 11. dixerat.

² Dist. 12. can. 2., ex ep. Gregorii IV. ad universos episcopos, quae juxta Jaffé nr. 2579 et alios inter spurias reponenda est. Animadvertendum tamen, eas epistolae partes, quae primatum Romani pontificis testantur, ex aliis ut plurimum vetustioribus epistolis Romanorum pontificum conflatas esse, ut tabula a Hinschio, Decretales Pseudoisidorianae p. CLXXXVIII exhibitae demonstrant. Ita ex. gr. illa verba, quae Lainius innuere videtur: *omnis sanctae religionis relatio ad sedem apostolicam quasi ad caput ecclesiarum debet referri fluxerunt* ex epist. Innocentii I. ad Felicem Nucernianum (Jaffé nr. 314): *omniique, quae possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quasi ad caput atque apicem episcopatus referre.*

³ Can. Rogamus 15. (C. 24. q. 1.) originis pseudoisidorianae, videl. ex ep. Marcelli P. ad episcopos per Antiochenam provinciam constitutos (Jaffé nr. 160) confecta ex variis anterioribus documentis.

⁴ Can. Ita Dominus (7.) ex Leonis I. ep. ad episcopos per Viennensem provinciam constitutos (Jaffé nr. 407), ubi verba occurrunt: (ut Christus) „ab ipso (b. Petro) quasi quodam capite dona sua velut in corpore omne diffunderet.“

⁵ Cap. Fundamenta 17. (lib. I. tit. 6) ex Nicolai III. constitutione super electione senatoris Urbis faciendae (Pottlthast nr. 21362), ubi verba S. Leonis in nota procedenti allegata repetuntur, similique adduntur ut: „Roma per sacram beati Petri sedem caput totius orbis effecta“ etc.

⁶ Extrav. com. I. 8. cap. I. Constitutio celeberrima Bonifatii VIII. a. 1302 die 18. Nov. edita (Pottlthast nr. 25189).

⁷ Migne P. L. 161. 398. Ex ep. saepius cit. Leonis IX. ad Michaelem imperatorem (Jaffé nr. 2796).